

Asia: VN/21301/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi hoitotakuusta

Lausunnonantajan lausunto

Onko vastaaja

Hyvinvointialue (ml. Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä)

Kannatatteko hoitoon pääsyn 7 vuorokauden enimmäisajasta luopumista ja 14 vuorokauden säätämistä pysyväksi hoitoon pääsyn enimmäisajaksi perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa?

Ei

Mitä toimia alueellanne/toiminnassanne on tehty ja ollaan tekemässä 14 vuorokauden hoitotakuuseen pääsemiseksi?

Perusterveydenhuollon osalta Satakunnan hyvinvointialueella toteutuu 14 vuorokauden hoitotakuu tällä hetkellä 91 prosenttisesti.

Mitä haasteita alueellanne on tiukentuvan hoitotakuusäätelyn noudattamisessa?

ks. jäljempänä annettu lausunto.

Miten arvioitte tilanteen kehittyvän?

Loppuvuoden 2023 aikana on tarkoitus saavuttaa 14 vuorokauden hoitotakuu 100 prosenttisesti tiimimallia laajentamalla.

Avovastaus

- Hyvinvointialue toteaa 1.9.2023 voimaan tulevan kiireettömään perusterveydenhuoltoon pääsyn 14 vuorokauden hoitotakuun olevan merkittävä toiminnallinen ja yhteiskunnallinen muutos aiempaan (3kk hoitotakuu) nähden. Hyvinvointialue jakaa Hallituksen esityksen (numeroimaton luonnos) perusteluissa esitetyt arviot ko. uudistuksen keskeisistä vaikutuksista, ja pitää 1.9.2023 voimaantulevaa perusterveydenhuollon 14 vrk:n hoitotakuuaikaa lähtökohtaisesti perusteltuna.

- Syyskuun 2023 alusta voimaantuleva perusterveydenhuollon hoitotakuun lyhentyminen 14 vuorokauteen edellyttää hyvinvointialueilta erityistä huomiota perusterveydenhuollon palveluiden toimivuuden varmistamiseksi, mikä on toiminnan kehityksen kannalta oikeasuuntaista. Ajan kuluessa se johtaa päivityksen sekä erikoissairaanhoidon tarpeen ja kuormituksen pientymiseen ja niiden myötä positiiviseen kustannusvaikutukseen. Muutos on merkittävä ja vaikuttaa hyvinvointialueella sekä hallinnon että palvelutuotannon organisaatioissa ja asenteissa. Lyhyellä aikavälillä hoitotakuun muutoksen läpivienti pitää myös osaltaan varmistaa riittävällä ja oikeudenmukaisella valtionrahoituksella, nykyistä rahoituskehystä heikentämättä.

- Hyvinvointialue katsoo ”alkuperäisen” (1.11.2024 voimaantulevaksi säädetyn) perusterveydenhuollon 7 vuorokauden hoitotakuun olevan edelleen varsin tavoiteltava päämäärä pitkän aikavälin kehityssuuntana. Hyvinvointialue toteaa asiaa koskevan kuvauksen hallituksen esityksessä (numeroimaton luonnos) ilmentävän hyvin myös hyvinvointialueen käsitystä. Ks. siteeraus alla.

o ”Säädettäessä portaittain ensin 14 vuorokauden ja sitten 7 vuorokauden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitotakuusta tavoitteena oli vahvistaa terveydenhuollon peruspalveluja ja parantaa palvelujen saatavuutta. Nopeammalla palveluihin pääsyllä voidaan ehkäistä ongelmien kasautumista ja pitkittymistä ja vähentää erityistason palveluiden tarvetta. Hoitoon pääsyn viivästyminen voi pahentaa asiakkaan tilannetta ja monimutkaistaa monien terveysongelmien hoitoa ja näin lisätä kustannuksia. Sääntelyn tavoitteena on myös väestöryhmien välisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen parantamalla hoitoon pääsyä sekä kansalaisten yhdenvertaisuuden parantaminen (HE 74/2022 vp, jakso 3).”

- Hyvinvointialue kiinnittää myös huomiota hallituksen esityksessä (numeroimaton luonnos) kuvattuihin riskeihin, jotka osin on tunnistettu jo aiemmin, ja joita po. esityksessä on kuvattu. Ks. siteeraus alla.

o ”Hallituksen esityksessä 7 vuorokauden (ja siirtymä kautena 14 vuorokauden) hoitoon pääsyn enimmäisajasta säädettyä hallituksen esityksessä arvioitiin esityksen toimeenpantavuuden kannalta suurimmaksi riskiksi henkilöstön saatavuuteen liittyvät seikat. Esityksessä tuotiin esiin, että perusterveydenhuollon hoitoon pääsyä koskevien määräaikaisten tiukentuminen osuu ajallisesti samaan aikaan, kun hyvinvointialueet vasta aloittavat toimintansa. Lisäksi ei pystytty varmuudella arvioimaan, missä määrin covid-19-pandemia ja siitä johtuva hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelka vielä lain voimaantullessa rasittaa palvelujärjestelmää. Näiden seikkojen yhteisvaikutuksesta seuraa riskejä palvelujärjestelmän toimivuudelle. Esityksessä myös todettiin, että erityisesti perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitotakuun tiukentamisen onnistunut toimeenpano edellyttää kiistatta lisää pysyvää lääkäri työvoimaa ja hoitohenkilöstöä, ja että perusterveydenhuollon veto- ja pitovoiman parantamiseksi ei ole yksinkertaisia, nopeita ratkaisuja. (Henkilöstövaikutuksista ks. erityisesti HE 74/2022 vp, jakson 4.2.2 alajakso ”Vaikutukset henkilöstöön”) Eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunta totesi, että valtioneuvoston on seurattava tarkoin sääntelyn vaikutuksia perusoikeuksien toteutumiseen sekä hyvinvointialueiden rahoitukseen ja tarvittaessa ryhdyttävä tarvittaviin korjaustoimiin (PeVL 38/2022 vp, kappale 8).”

- Hyvinvointialueen strategisena periaatteena on vahvistaa ennaltaehkäiseviä palveluja sekä monipuolisia lähipalveluja. Ohjaamme tarvittavat resurssit ennaltaehkäiseviin palveluihin ja perustason palvelujen vahvistamiseen hyödyntäen sähköisten palveluiden, työtapojen uudistamisen ja koulutuksen mahdollisuuksia. Perusterveydenhuollon lakisääteinen hoitotakuu luo myös osaltaan pohjaa tämän periaatteen toteutumiselle, mutta työtä on vielä paljon tehtävänä. Edessä olevat haasteet 7 vuorokauden hoitoon pääsyn toteutumiselle koostuvat hyvin pitkälti niistä elementeistä (riskeistä), joita asiaan liittyen on sekä aiemmassa että ko. valmistelussa tunnistettu.

- Edellä todetun perusteella hyvinvointialue pitää perusterveydenhuollon järjestäjän ominaisuudessa ja käytännön toiminnallisista lähtökohdista katsottuna perusteltuna, että 7 vuorokauden hoitotakuuta ei aseteta perusterveydenhuollossa lakisääteiseksi velvoitteeksi vielä 1.11.2024, vaikka nopeaan perusterveydenhuollon hoitoon pääsyyn pyrkiminen onkin sinänsä varsin perusteltua. Em. kireä aikataulu voi kuitenkin johtaa hyvinvointialueilla mm. toiminnallisiin osaoptimointeihin ja kasvattaa tarpeettomasti ostopalveluiden kustannuksia. Perusterveydenhuollon resurssit ja toiminnan fokus tulee lyhyellä aikavälillä kohdentaa siihen, että siirtymä 1.9.2023 voimaan tulevaan 14 vuorokauden hoitotakuuseen saadaan ensin hallitusti ja kunnolla hoidettua. Tällöin myös päästään oikeasti ja ilman jatkuvaa muutostilannetta arvioimaan koko uudistuksella tavoiteltuja erikoissairaanhoidon kuormitusta keventäviä vaikutuksia; ja tekemään tulevia päätöksiä sen tiedon pohjalta. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan optimaalinen ajankohta siirtyä perusterveydenhuollon osalta 7 vuorokauden hoitotakuukseen olisi 1.1.2026.

YHTEENVETO

- Satakunnan hyvinvointialue puoltaa lakiesityksen hyväksymistä ja voimaantuloa, eli perusterveydenhuollon hoitotakuuajan pysyttämistä toistaiseksi 14 vuorokaudessa myös 1.11.2024 jälkeen. Hyvinvointialue toivoo työrauhaa 1.9.2023 voimaantulevan 14 vuorokauden hoitotakuu-uudistuksen hallitulle ja kustannustehokkaalle toteuttamiselle.

Satakunnan hyvinvointialue

Kirsi Varhila, hyvinvointialuejohtaja

Varhila Kirsi
Satakunnan hyvinvointialue

Tapiola Jukka
Satakunnan hyvinvointialue